

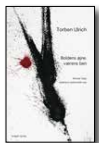
LITTERATUR

Når bolden kommer - om livsundren og en fælles verden

Torben Ulrich:
Boldens øjne, værens ben. Notater langs idrettens spalte(n)de veje. Forord av Lars Mølvik
Forlaget Spring, Danmark

En forunderlig øko-poetisk reise om at bli til sammen med verden.

OM AT VÆRE LEVENDE
ALEXANDER CARNERA

Kan det tenkes at hverdagen nummer kilden kke kun til erkendelse men til den dybeste visdom om livet?

Fjere forfattere og kunstnere har gang på gang påpekt dette. Men vi vier utdømt, glemmer det, aviser det. Falder tilbake på en verden der kan måles, opdeles, beherskes. Måske fordi det som er nærmest, også er det som er vanskeligst for tanken at gribe? Ikke bare skal man trenge ingen nem en lang tradisjon som har gjort hverdagen og det som sker lige foran os, til en uaværdig genstand for refleksjon (naturvidenskab, økonomi etc.), men også fordi man her må træde tilbake fra den virkelige verden for at bli byldt af undren. Så vi faktisk kan få øje på noget helt nyt ved verden. Således at de mest fortlørlige ting, for eksempel en bold der kommer imod os, fremtræder som en forunderlig og fremmedartet måde. Altså, vi må træde tilbage for at hengevis os til den åbne betragtning der lader tingene og verden vise sig når de kommer os i møde, det være en bold, et barn, en tone, et atom ...

Livsundren. Torben Ulrich, tennisspiller (Danmarks-mester og 100 Davis Cup kampe for DK, højest rangerede seniorspiller i verden 1976), jazzskribent i flere årtier (fra 1940'erne til 60'erne især), tibetansk buddhist, maler, forfatter, fritrækker, læg hertil selvstudier i musik, filosofi, litteratur, billedkunst, fysik, økologi, litteratur, visdomstænkning, mystik, yout name it. Hvad forener det hele? Undren. Livsundren. At være til. At være levende. At lytte til universet, lige her, i barnets leg. I jазzen, i spillet, mens bolden kommer. Han ville

VI ER LEVENDIGE (ANDREAS KROG) / NY TID

Livet er en uendelig strøm, men den skabende forvandling handler ikke om bare at gribe de mange muligheder.

noget mere end bare at være en stjerne, en vinder. Ret tidligt fik han øje på noget andet, i spillet. En magi, noget der fødes, noget der forsvinder ... Ikke bare at returnere bolden, men også forstå til stede og forstå hvad der også foregår i dette spil, lige nu. En magi. En tennisspilende filosof. Mange er historierne om Ulrich der afbrød sine vigtige kampe fordi andre ting trængte sig på, en fodboldkamp i fjernsynet, en tanke, en lyst til musik. Klarinetten lå jo ofte i sportstanken. For tænk om dette spil, denne bold, kan sige noget om det at skabe, om forvandling, om det at være til.

Samspil med verden. Det begynder med spillet, med legen og bolden, men det handler om at finde frem til et samspil med verden. Faktisk at tage ophold i den samtalte universet fører med mennesket, for at komme til bevidsthed om sig selv. Måske et andet navn for Gud? Således er Ulrich på jagt efter en slags øko-kosmisk fælles-skabende etik. Ikke at returnere bolden til modstanderen, men finde ud af hvad det er for en verden vi deler. Mange års træning har der skullet till! Og tænkning, 30 år, 50 år, 100 år, et helt liv ... Aldrig tager han sit objekt - spillet, bolden, legen, skaberen - i besiddelse. Men kredser om betingelserne for dets ubegribelighed for netop at kunne afholde sig til denne, vores, uvidenhed. Ikke så snart man tror, at nu må han da være færdig med at sætte ord på spillet, vender han tilbage og forsøger at op-lyse det på ny. Han venter og venter tilbage. Og denne tilmodige venter er den poetiske tilgængelse store gave. Som i denne bog hvor læserne på venstre side mødes af en lodret

sanjline (digt) over 108 sider og på højre side et essay, en filosofisk poetik, også 108 sider. Hele bogen en skulptur i tiden. En forlagsmæssig genistreg.

I midten ... Ved at tage ophold i midten, viser han med sine livsalsomme ord, og sit eksempel, at vi (mennesket) ikke længere selv er centrum for det som sker, det skabende, undøret, den usynlige kanal mellem det lille og det store. Ulrich flytter fokus fra mennesket til bolden og væren. Og dog. For på en måde er det hverken mennesket, bolden eller væren der er fokus og centrum, men begivenheden selv, det, at noget sker. At noget bliver til. For indeni det som sker, er der på én gang noget som undrager sig, som giver plads, som åbner sig. Umerkkelige forvandlinger. En kinesisk livsanskuelse, måske. At tingene hvert øjeblik ændrer sig. Det som er så svært for os i vesten at fatte. Meget er på spil, i spillet. Faktisk livet selv, det at vi bliver til sammen med det, som sker med os. Denne lytten til verden i spillet er også emnet for Jørgen Lehms film om Ulrich *Motion Picture* (1969). Når verden er selv større, er det fordi, ikke jeg tænker, men verden tænker i mig. Vi er opmærksomme med hele vores krop. Opmærksomme fordi vi træder tilbage fra det vi ved, vores bemægtigelse, besiddelse ... og lytter på ny. Vi kommer i det Ulrich kalder «kropsopmærksomhed» ... som er hjælpsom, varsom, fredsom, spilsom. Vi opdager at vi deler noget, som verden vil med os.

At komme til livet. Livet er en uendelig strøm, men den skaben-

de forvandling handler ikke om bare at gribe de mange muligheder (den store fadase i dag), men det allersværeste, at ankomme til spillet, til begivenheden, at gøre sig modagelig for det som sker med os. Derfor denne tilbageholdende, diskret, evig kredsen omkring en afgrund, om mørket, i livet, i begivenheden, det, vi ikke forstår. Derfor må en bog der handler om spillet og forvandlingen også handle om vanskeligheden ved netop at kommunikere dette, derfor tålmodigheden, derfor en bog om forholdet mellem sproget og livet. Fordi det som sker også er det forsvindende ...

En kosmopolitisk. Ulrich tilbror en generation med Asger Jørgen og andre der efter 2. Verdenskrig gjorde livet til et eksperiment, hvor man går på opdagelse uden at vide hvad man søger. Den franske filosof Gilles Deleuze (en af Ulrichs store inspiratorer i bogen) sagde at det vanskelige for mennesket er at bekære livet. Det kræver nemlig mod, nygerrighed og en receptiv opmærksomhed. Det er langt nemmere at betragte livet som noget færdigt, frygtssomt, som man skal beskytte sig i mod, som konkurrence- og kontrolpræget og derfor noget man skal bemestre. Ulrich er gået den anden vej væk fra den vinder-taler-mentalitet der odelægger livet på jorden, for i stedet at give os et sprøg for det levende og underfulde. En ny tænkning på tværs af alle retninger. En kosmopolitisk. Han griber os uden at gribe bolden!

Carnera er fast kritiker i Ny Tid. ac.mpp@bcs.dk

Spionasjens personlige kostnader

Javier Marias:
Berta Isla
Oversatt fra spansk
Hamish Hamilton, England

Javier Marias' forfatter-skap har en sterk anti-autoritär nerve som er subtil og uten illusjoner.

SPIONENS KONE
AV KURT SWEENEY

De som har sett serien *Le Bureau* på NRK, har fått et bra innblikk i hvordan agenter sjonglerer med identiteter for å overleve, samtidig som de forsvarer samfunnet og staten mot terroranslag og kontrapasjone. Midlene og metodene man bruker, er legio, og det vil si amoraliske, og en god agent klarer også å tilpasse seg nye omgivelser raskt, blant annet ved stadig å bruke nye identiteter. I sin store trilogi *Tu rostro manianas* (på engelsk: *Your Face Tomorrow*) tok Javier Marias for seg temaet spionasje, og i *Berta Isla* vender han tilbake til spionenes verden. Hovedkarakteren Berta Isla er gift med ungdomskjæresten Tomás Nevinston, som er spansk-engelsk, lingvistisk begavet og dessuten en briljant imitator - faktisk så god

at han kunne gått rett inn i underholdningsbransjen. Han og Berta forlover seg før han drar til Oxford for å studere. Der blir han utsatt for et komplott og tvangsvervet inn i MI6, som språknetting og med en ekstrem evne til å gli inn i roller og identiteter passer han perfekt for utenlandsoppdrag.

Marias forfatterkap berører temaet «individuell versus staten».

Her kunne boken fortsatt som en tradisjonell spionroman, men Marias forsnyver perspektivet og lar Berta overta fortellingen. Vi blir dratt inn i hennes liv, men en ektemann som er bortreist i lange tider på hemmelige oppdrag kan ikke han fortelle noe om, siden alt han avslører, kan sette andre agenter i livstrø. Handlingen er satt til slutten av den kalde krigen, og under Falklands-krigen i 1982 drar Tomás ut på et nytt oppdrag - og forsvinner for godt. Berta sitter alene igjen i Madrid med to små barn. Etter hvert som årene går, godtar hun at Tomás er død, sannsynligvis drept ute på oppdrag. Verken utenriksdepartementet i London eller MI6 vil bekrefte dette, men de ber henne godta sjasjonen og være et nytt liv, uten Tomás. Etter 14 år i eksil i England dukker han likevel opp igjen i Madrid, og de to prøver å leve sammen: ikke som et ungt, nygift par som de var da han forsvant, men som to fortårlinger som begyrr har mistet et halvt liv på grunn av storpolitikken de har ofret seg for.

Kostnadene. Selve offeret - ventetiden begge må gjennomleve, uten å vite om de vil se hverandre igjen - får episke dimensjoner i fortellingen, særlig for Berta, som Marias gir stor plass. Allerede for Tomás forsvinner, merker hun at han forandrer seg for hver gang han kommer hjem igjen fra oppdrag i England - han blir stadig mer rastløs, nervøs og ikke minst taus. Og tausheten hans plager henne, spesielt fordi hun vet han må holde munn om det han gjør for MI6. Og det han gjør, forandrer han, lukker ham; den snakkessalige, lykkelige fyren hun har kjent fra barntid, som for å åpne opp det lukkede, hemmelighetsfulle og tabubelagte. Forfatteren ployer særlig dypt ned i tiden etter at Tomás har forsvunnet og Berta sitter igjen som en slags «kvastente» - usikker på om hun skal sørge eller utsette sorgen på ubestemt tid. Dette minner faktisk om Penelope hos Homer, som sitter ved veven i tjuke lange år og avviser alle frøere mens hun venter på sin Odysseus. Homer skrev lite eller ingenting om hvordan tiden og tomrommet etter Odysseus preget Penelope, men Marias tar grundig for seg fenomenet og viser hvordan både Berta og Tomás mister tro på og tillit til alt rundt seg. Særlig Tomás får problemer, siden

han stadig bytter identitet for å lure folk inn i feller. De betaler med livet, og skyldfølelsen begynner å prege ham - en skyldfølelse som han lever med fordi MI6 forbyr ham å snakke. Forbudet kommer fra den samme staten, *The Realm*, det britiske kongeriket som lurer Tomás inn i MI6 og bruker evne hans for alt de er verdt, inntil han blir utbrøtt og tatt ut av tjenesten.

Marias kommer ofte inn på temaet «individuell versus staten» i romanene sine - og individene kommer nesten alltid dårlig ut av møtet med statsmakten. Man betaler en pris for å tjene staten, og både Tomás og Berta betaler på hver sin måte. Men alt blir ikke ødelagt mellom dem: Ekteskapet overlever på en merkelig, nesten mystisk måte. Kanskje fordi de aldri helt slapp tanken på hverandre i årene mens Tomás levde under jorden.

Selv om Marias nærmest kategorisk benekter at det finnes noe politisk i romanene hans, aner man likevel en sterk anti-autoritær understrøm i alt han skriver - særlig når han skriver om autoritære og halvautoritære regimer, som Spania under Franco og England under Thatcher. Han gir det subtilt, og han gjør det uten illusjoner. Det er kanskje også grunnen til at han appellerer til så mange i dag: Isla - som på spansk betyr «øye» - gir et presist bilde av Berta: en ensom og isolert og omringet av mektige, truende krefter på alle kanter.

Sweeney er forfatter og litteraturkritiker. kurt@nytid.no

Forsvarsbudsjett for økt konfrontasjon

Er det klokt å undergrave norsk basepolitikk?

KOMMENTAR: FORSVAR
AV ASLAK STORAKER OG KARI-ANNE IVESS

I framlegget til Forsvarsbudsjett legges det til grunn at «Det vil kunne være et mål for Russland å ha kontroll over hav- og landområde i norske nærrområde i en situasjon med auka spenning mellom Russland og NATO i Europa», at «Russland har lenge ønsket å hindre etterlegere NATO-utviding, etablering av basar og utplassering av militære kapasiteter nær den russiske grensa, og at russiske ledere særlig gir uttrykk for manglende tillit til vestlige lands intensjoner når det gjelder NATOs rolle i Baltikum, Øst-Europa og Vest-Balkan. Når dette er tilfelle, hvordan kan regjeringen samtidig mene at det er en klok politikk å undergrave den norske basepolitikken gjennom å øke den permanente tilstedeværelsen av amerikanske soldater i Norge opp til inntil 700 soldater, utvide deres baseområde fra Trondelag til også å omfatte Troms, samt å åpne for å utstasjonere amerikanske kampany på Rygge? Vil ikke dette snarere enn å trugge Norges sikkerhet nettopp bidra til økt spenning mellom NATO og Russland i Europa, og dermed øke faren for at Russland ser det som et mål å vinne kontroll over norske hav- og landområde? Og gjelder ikke dette også planene om å videreføre norsk deltakelse i missilforsvaret, NATO-styrkene i Litauen, og «rotasjon av deployerte land- og luftstyrker» i de østlige NATO-landene? Fredslaget ber i samme forbindelse regjeringen redegjøre for hva «kapasitetsbygging» Norge følge forsvarsbudsjettet skal delta i Georgia, Ukraina,

Bosnia-Hercegovina, Makedonia, Montenegro og Serbia innebærer, og hvordan dette kan komme til å påvirke spenningsnivået i Europa. Vi ber også om at det redegjøres for hva planene om «kapasitetsbygging» i Jordan og Sahel konkret innebærer.

Våpenekspert. Beveger vi oss utenfor Europa, sås det i budsjettkastet helt riktig fast at «Det kompliserte konflikttene i Middøsten og Nord-Afrika har ført til politiske og humanitære kriser, etniske og religiøse samanstøtninger, maktvakuum, ekstremisme og terror ... særlig kritisk i Syria, Jemen, Irak og Libya». Det slås også fast at dette henger sammen med geopolitiske rivaliseringer og lokale stormaktskonflikter. Når dette er tilfelle, hvorfor fortsetter da Norge med å eksportere våpen til Tyrkia som kriger i Syria, og Saudi-Arabia, Emiratene og Kuwait som importerer norske våpen for henholdsvis rundt 8, 2, 42 og 68 millioner kroner i 2017, i følge SSB. Gir ikke dette Norge et moralsk medansvar for lidelsene som påføres folk i Syria og Jemen? Hvorfor møtes ikke disse landenes klaginger med en effektiv våpenblokkade?

Til sist vil vi stille spørsmål ved den langsiktige planleggingen av Norges militære operasjonssjener i utlandet. I forslaget til forsvarsbudsjett går det fram at Norge planlegger å fortsette sitt bidrag til militære operasjonssjener i Afghanistan, Mali og Irak. Norge har vært militært til stede i Afghanistan siden 2001 uten at noe tyder på at de militære nærværelse har ført oss nærmere en løsning på konflikten. I Mali og Irak har Norge vært militært til stede siden 2013 og 2015. Fredslaget vil utfordre regjeringen på å legge fram en exit-strategi for disse tre operasjonene. Hvor skal vi være militært til stede der, nødvendig hvilke mål må oppnås før vi kan trekke oss ut, og hva slags tidsplan legger regjeringen til grunn for operasjonene?

Næss er styrelleder i Norges Fredslags og Storaker er medlem i Fredslagets fredspolitiske gruppe

NY TID Quiz

- Neshornet er kritisk truet som art. Samtlige neshornarter står på IUCNs rødliste. Hvor mange neshornarter finnes det i dag?
- Skrækkoperaklassikeren *Suspiria* er spilt inn på nytt med Luca Guadagnino bak kameraet. Hvem regisserte originalen fra 1977?
- Spanias Juan Carlos I var uten egne eiendommer da han ble monark i 1975. Hva ble formuen hans estimert til i euro i 2012?
- Tor Mikkel Wæres hjem har vært en sentral del av et teaterstykke denne høsten. Hvilket?
- Beyoncé og Jay-Z utfordrer den tilvænte måten afrikanere har blitt sett på gjennom historien i musikkvideoen til låten «Apes**». I hvilket museum er deler av videoen spilt inn?
- Vi kaller dem «de gule vestene» her i Norge, men hva er protestbevegelsens franske navn?
- WWF Norge fikk ny generalsekretær i 2018. Hvem?
- Hva heter fotografen som nå har retrospektiv utstilling på International Center of Photography i New York?
- I hvor mange år satt Ahmed Ajham uskyldig fengslet i Guantánamo?
- Hvilket miljøgiftig metall brukes i blant annet sportstøy og sko for å hindre vond lukt?

0-1 poeng: Les mer! Skaff deg et abonnement på Ny Tid. Finn oss på VIPPS med koden 49555 og bestill 3 måneder for kun 98 kroner!

2-5 poeng: Bedre å prøve og feile, enn å leve av å ikke prøve.

6-9 poeng: Kunnskap er makt.

10 poeng: Mennesker er som bøker. Jo høyere du plasserer dem, jo mindre har du bruk for dem.

SVAR:

10.	Antibakterielt sølv
9.	13 år
8.	Eugene Richards
7.	Jand Vegar Solheim
6.	Movements des Cielles
5.	Louvre
4.	Myths of seeing på Black Box
3.	1800 millioner euro
2.	Baro Argento
1.	5

Quizmaster: Erik Ekedalen
eikedalen@gmail.com

